

Valinnanvapauspilotit

Anne Kumpula
Hallitusneuvos
Sosiaali- ja terveysministeriö
5.2.2018

HALLITUKSEN
REFORMI

Valinnanvapauspilottien aikataulusta

- Valinnanvapauspilottit toteutetaan laajamittaisesti uuden valinnanvapausmallin mukaan ajalla 1.7.2018 - 31.12.2021.
- Hakuaika pilotteihin päättyy 15.3.2018 ja päätökset valituista piloteista tehdään 30.4.2018 mennessä. Päätökset ovat ehdollisia niin, että ne sidotaan valinnanvapauslain pilottisäännösten voimaantuloajankohtaan.
- Pilotteihin jo kesällä hakeneet maakunnat muokkaavat hakemuksiaan uusien kriteerien mukaisiksi 15.3.2018 mennessä.
- Pilotit voidaan käynnistää kesällä 2018, kun valinnanvapauslainsäädäntö on hyväksytty.

Suoran valinnan palvelut - sote-keskuspilotti

Sote-keskuspilotit toteutettaisiin ajalla 7/2018 - 2020. Suoran valinnan palvelujen palveluvalikoima olisi valinnanvapauslakiluonnoksen 18.1 §:n mukaisesti:

- 1) terveysneuvonta ja terveystarkastukset
- 2) terveydenhuollon neuvonta ja ohjaus
- 3) yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, vastaanotolla, kotikäynneillä tai etäyhteyksien avulla toteutettava asiakkaiden oireiden, toimintakyvyn ja sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito
- 4) edellä 3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin liittyvä kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi
- 5) THL 22 §:ssä tarkoitettujen todistusten antaminen silloin kun ne liittyvät edellä 1—4 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin
- 6) mainittuihin palveluihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut
- 7) SHL 6 §:ssä tarkoitettu laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön antama sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus

Suoran valinnan palvelut- suun terveydenhuollon pilotti

Suun terveydenhuollon pilotit toteutettaisiin ajalla 7/2018 - 2021. Suoran valinnan palveluja olisivat näissä piloteissa lakiluonnoksen 18.3 §:n mukaisesti:

- 1) THL 13 §:ssä tarkoitettu terveystarkastukset ja neuvonta
- 2) suusairauksien ennaltaehkäisy ja siihen liittyvä neuvonta ja muut palvelut sekä määräaikaisten suun terveystarkastukset
- 3) muu kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluva suun ja hampaiden tutkimus, hoidon tarpeen arviointi ja hoidon suunnittelu
- 4) suusairauksien oireiden toteaminen, oireen mukainen hoito ja hammasproteettiset korjaukset
- 5) muut kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluvat iensairauksien ja hammasinfektioiden hoidot sekä suun ja hampaiston korjaavat ja kirurgiset hoitotoimenpiteet
- 6) edellä tarkoitettuihin palveluihin liittyvät hammaslääkärin todistukset ja lausunnot
- 7) edellä mainittuihin palveluihin liittyvät kuvantamispalvelut ja vastaanottotoiminta.

Suoran valinnan palvelujen pilotoinnin tavoitteet

Suoran valinnan palvelujen pilotin tavoitteena on pilotoida erityisesti valinnanvapauslain mukaisia palvelukokonaisuuksia ja palveluntuottajien sopimus- ja korvausmalleja.

Tavoitteena näissä kuten muissakin piloteissa on kerätä tietoa valinnanvapauden toteuttamisesta ja toteutumisesta myös niiden maakuntien käyttöön ja hyödynnettäväksi, jotka eivät ole piloteissa mukana.

Asiakassetelin pilotointi

- Asiakassetelipilotissa pilotoidaan sellaisten, muiden kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvien palvelujen käyttöä, jotka tuotetaan antamalla asiakkaalle asiakasseteli, jolla asiakas saa palvelun yksityiseltä tuottajalta.
- Valinnanvapauslakiluonnoksen 24.1 §:n mukaan asiakasseteliä olisi tarjottava mm. seuraavissa palveluissa: sosiaalinen kuntoutus, kotipalvelu, kotihoito, kotisairaanhoido, asumispalvelut sekä vammaisten henkilöiden työtoiminta.
- Kaikkia mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja palveluja ei tarvitse sisällyttää pilottiin.

Henkilökohtaisen budjetin (HB) pilotointi

- Henkilökohtaisen budjetin pilotoinnissa pilotoitavat palvelut määrittyvät yksilökohtaisesti asiakkaan tarpeiden ja asiakassuunnitelman mukaan.
- Maakunnilla olisi valinnanvapauslakiluonnoksen 27.1 §:n mukaan velvollisuus tarjota henkilökohtaista budjettia vanhuspalvelulain 3 §:n 2 kohdassa, vammaispalvelulain 2 §:ssä tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetulle henkilölle, jolla on todettu tarve sosiaali- ja terveystalvaeluille. Edellytyksenä henkilökohtaisen budjetin käytölle on, että asiakkaalla on jatkuva ja laaja-alainen avun, tuen tai huolenpidon tarve, ja kyky itse tai tuettuna suunnitella ja valita palvelunsa (lakiluonnoksen 27.3 §).
- Pilotti voidaan kohdentaa vain johonkin edellä todettuun henkilöryhmään.

Asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin (HB) pilotointi

- Asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin piloteissa tavoitteena on erityisesti palveluprosessien (mm. asiakassuunnitelman teko ja budjetin laskeminen) mallintaminen sekä seurantajärjestelmän kehittäminen.
- Tarkoitus on pilotoida asiakkaan roolin kasvattamista palveluista päättämisessä sekä palvelujen sisällön rakentamisessa asiakkaan tarpeita vastaavaksi.
- Nämä pilotit päättyivät vuoden 2019 lopussa, minkä jälkeen maakunta järjestää palvelut osana normaalia toimintaansa.

Piloteista saatavan tiedon hyödyntäminen

- Piloteissa on tarkoitus kerätä tietoa valinnanvapauden toteuttamisesta ja toteutumisesta myös niiden maakuntien käyttöön ja hyödynnettäväksi, jotka eivät ole piloteissa mukana. Näin voidaan edesauttaa valinnanvapauden sujuvaa käyttöönottoa koko maassa.
- Avustuksen saajilta edellytetään arvioinnissa tarvittavien tietojen systemaattista keräämistä sekä analysointia. Erityistä huomiota piloteissa tulee kiinnittää asiakasvaikutuksien ja -kokemusten seuraamiseen.
- Maakunnan oman sote-tuotannon yhtiöittämistä ei pilotoida eikä yhtiöiden pääomittamiseen myönnetä valtionavustusta.

Pilottien rahoitus

- Valtion vuoden 2018 talousarviossa valinnanvapauspilottien toteuttamiseen on varattu 100 miljoonaa euroa (momentti 33.60.38). Esitetystä 100 miljoonan määrärahasta suurin osa kohdennettaisiin valinnanvapauspiloteille vuosiksi 2018 - 2021 myönnettävään valtionavustukseen.
- Lisäksi määrärahaa käytetään esimerkiksi pilottihankkeiden valmistelusta, toimeenpanosta ja hallinnoinnista aiheutuviin muihin kustannuksiin sekä pilottihankkeiden valvonnasta ja tarkastuksesta, piloteille myönnettävän valtionavustuksen hallinnoinnista sekä tietojärjestelmien kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Valtionavustuksen saajat

- Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää valtionavustuksen sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista tällä hetkellä vastaaville kunnille ja kuntayhtymille
- Pilottialueen kunnat ja kuntayhtymät valitsevat keskuudestaan yhden tahon, joka toimii hankkeen hallinnoijana.
- Hallinnoijakunta tai -kuntayhtymä jakaa pilotille myönnetyn rahoituksen pilottiin osallistuvien kuntien ja kuntayhtymien kesken niiden ja hallinnoijan tekemän sopimuksen perusteella.

Valtionavustuksen osuus kustannuksista

- Pilottiin osallistuvalla taholla ei edellytetä omarahoitusosuutta. Omarahoitusosuutta ei poikkeuksellisesti edellytetä, sillä pilottien toteutumisen katsotaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja siihen liittyvän asiakkaiden valinnanvapauden toimeenpanon kannalta erityisen merkittävää ja yhteiskunnallisella tasolla vaikuttavaa.
- Ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista, että kunnat ottaisivat taloudellista vastuuta sellaisen toiminnan valmistelemisesta, joka siirtyy vuoden 2020 alusta lukien maakuntien järjestämisvastuulle.

Tietojärjestelmät hankkeissa

- Tietojärjestelmien ja tiedon vaihdon testaaminen on edellä todettujen asioiden lisäksi yksi keskeinen pilottien tavoite.
- Kela vastaa valtakunnallisella tasolla tietojärjestelmäkehittämisestä.
- Tietojärjestelmätoteutusten suunnittelu on käynnissä ja toimenpiteet tarkentuvat hakuprosessin aikana. Tarkempia tietoja jaetaan erityisesti hakua suunnitteleville.
- Tavoitteena on, että riittävän tarkat kuvaukset ovat valmiina pilottihankkeista päätettäessä.

Valinnanvapauspilottien ohjausryhmä

- Ohjausryhmä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen erillisvalmistelun johtoryhmän alaryhmänä ja raportoi sille.
- pj. Pasi Pohjola, STM, jäsenet: VM, TEM, STM, THL, SITRA, KELA
- Ohjausryhmän tehtävänä on
 - ohjata pilottien toimeenpanon valmistelua ja toteutusta
 - varmistaa tiedonkulku pilottien valmistelusta ja piloteille tarjottavasta tuesta eri toimijoiden välillä
 - tehdä ministeriöille ehdotuksia pilottien tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta
 - tukea maakuntien perustamista ja käynnistämistä sekä
 - tukea tietopohjan ja tietojohdamisen vahvistamista maakunnallisessa toimeenpanossa.

Kiitos!

alueuudistus.fi/valinnanvapaus/pilotit

Anne Kumpula, [anne.kumpula\(at\)stm.fi](mailto:anne.kumpula@stm.fi), p. 029 516 3705